

Кармазіна М. С.
*доктор політичних наук, професор,
 головний науковий співробітник,
 Інститут політичних і етно-національних досліджень
 імені І. Ф. Кураса НАН України*

**«МИ»: АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
 ДИСКУРСУ ПРЕЗИДЕНТА В. ЗЕЛЕНСЬКОГО В ПЕРІОД
 ПОВНОМАСШТАБНОГО РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ
 В УКРАЇНУ (24 лютого 2022 р. – початок 2023 р.)**

Повномасштабне російське вторгнення в Україну *актуалізувало* дослідження діяльності в державі інституту президентства та, відповідно – персони українського Президента як глави держави, гаранта державного суверенітету, територіальної цілісності України (відповідно до ст.102 та 106 Конституції України). З урахуванням цієї обставини, на окрему увагу, з-поміж іншого, заслуговує, за моїм переконанням, аналіз особливостей національно-патріотичного дискурсу Президента України, дослідження якого я, зокрема, проводила, аналізуючи тексти промов В. Зеленського, виголошені ним у період з 24 лютого 2022 р. до вчора – до 20 лютого 2023 р. включно). За моїми підрахунками, за вказаний період (тобто за 362 дні війни) Президент виголосив 574 промови чи звернення, тексти яких оприлюднені Офіційним інтернет-представництвом Президента України – <https://www.president.gov.ua/>). Ці понад пів тисячі текстів стали *джерельно-емпіричною базою мого дослідження*.

Уже 24 лютого Президент сформулював наше національне завдання, зауваживши, що «ми чуємо... не просто вибухи ракет, бої, гул авіації. Це звук нової залізної завіси, яка опускається й закриває Росію від цивілізованого світу» і «наше національне завдання – щоб ця завіса проходила не по нашій українській території, а вдома у росіян». У цій президентській настанові звертають на себе увагу два моменти. Перший – це

констатація деградації так званої Російської Федерації і прогноз для неї: «завіса» опускається, відділяючи агресора від цивілізованого світу. Другий момент: стверджуючи українців (найперше – у свідомості громадян західних країн) як сучасну самодостатню націю, Президент чітко вказав стратегічні орієнтири, акцентувавши, що українці мають залишатися у середовищі цивілізованих держав.

Попри російські фейки та визначення Президента України ціллю №1, а його родину – ціллю №2 (які, відповідно до задуму ворога, підлягають першочерговому знищенню), В. Зеленський, окреслюючи своє ставлення до апетитів ворога, наголошував, що його родина залишається в Україні («Моя сім'я – не зрадники, а громадяни України», тобто позиціонував родину як однозначну частину «нас», українців), що сам він – у столиці, зі «своїм народом», «на своїй землі», як вказував. А далі з вуст очільника держави звучала потужна характеристика «нас»: «нікому не вдасться переконати чи змусити нас, українців, віддати свою свободу, свою незалежність, свій суверенітет». Ми на своїй землі, за нами – правда, «тут Україна. Тут Європа». Це був своєрідний сигнал не лише, власне, нам, самим українцям, але й ворогу, Європі, всьому світу.

У наступні дні, тижні, місяці «ми» в устах Президента висвітлювалося новими гранями і характеристиками: «ми не боїмося нічого», наша війна – «вітчизняна», «народна»; «ми полюбили одне одного. Ми допомагаємо одне одному. Ми боїмося одне за одного»; «солідарність і рішучість українців здатна зберегти нашу свободу й захистити державу»; «ніхто інший, окрім нас самих, не буде керувати нашим життям»; мета українців – «безумовний захист національної державності». Психологічний портрет українців Президент доповнював низкою слушних зауважень про те, що «ми ніколи не хотіли цієї війни. Але її принесли до нас. Ми ніколи не мріяли вбивати. Але нам доводиться». Ми, насамперед, ті з нас, які уже у перші дні війни стали ГЕРОЯМИ. Як 25-річний морський піхотинець Віталій Скакун (з Бережан, що на Тернопіллі), який загинув у перший день війни, підірвавши разом із собою

геніческий міст і зупинивши ворога; 26 лютого він першим був удостоєний, як свідчить Указ Президента, звання Героя України. Така мужність і самопожертва – не спорадичне явище: на початку листопада 2022 р. уже понад 30 тис. українців отримали державні нагороди за подвиги на полі бою. Нині ця цифра – значно більша, і серед ГЕРОЇВ багато тих, хто був відзначений посмертно. Уклін їм!

Героями стають і наші міста (серед яких першими, відзначеними Президентом, були – Харків, Чернігів, Маріуполь, Херсон, Гостомель, Волноваха...). Сьогодні ми чуємо про «ЖИВУ ФОРТЕЦЮ БАХМУТ»! Люди і земля – герої, які «для нас, – як висловився Президент, – ...золото». Впродовж усіх днів війни Президент не переставав (і не перестає) невтомно нагадувати нам самим, що «наш бренд – бути сміливим». Як наголошував (і наголошує) і те, що росіяни намагаються знищити все, «що робить нас українцями». У дискурсі війни президентські свідчення про злочини російської солдатні стали своєрідним контрапунктом.

Говорячи про чесноти і цінності українців, Президент уміло протиставляв їх ницості підданих путіна: «керівництво Росії відчуває себе колонізаторами – як у давні часи», росіяни – терористи, їхні дії – це чергова спроба геноциду проти українського народу («бо вони розглядають і голод як свою зброю»), росія – держава-терорист, росіяни викрадають, проганяють через фільтраційні табори, знищують, депортують, переселяють наших людей у ненаситне черево імперії. В. Зеленський звертав увагу на те, що «немає такого злочину, який не скоїли б російські солдати» на українській землі. Оцінка Президента: вони – «НЕлюди». Для нового покоління російських катів «допустимо – полювати на людей, це для них весело». І в самій росії людина – ніщо («росія, – зауважував Президент, – точно могла б дати цим своїм людям щось інше, крім смерті»). Але.. У росіянах «стільки зла, стільки жаги до руйнування, що це нагадує не людей, а щось потойбічне». Щоб «зробити все, що вони наробили проти українців, у наших містах... треба вбити в

собі людину». І в цих словах В. Зеленського – *вирок тим, хто називає себе рускімі. Думаю, що це – стигма для майбутніх поколінь руских, обрана ними не просто добровільно і навіть із захопленням, у вигляді напівсвастики Z. Це – вирок «вєлікой руской культурє», на плодах якої зростали ці рускіє, і покоління за поколінням, мімікуючи, перетворювалися, зрештою, на нових фашистів Європи. Це вирок їхній церкві, бо ж, як наголошував Президент, «усе, що робить росія на території України, – це точно не християнство. Це те, чому протистояв Христос» (і тут нічого несподіваного: як написала 04.02.2023 швейцарська німецькомовна газета *Sonntags Zeitung*, посилаючись на розсекречені архіви, у 1970-их роках лідер РПЦ Кіріл І працював під псевдо «Міхайлов» у Женеві на советський КГБ. Тобто РПЦ – це точно не про Христа і не з Христосом).*

Промови В. Зеленського – це не просто потужний акцент ідеї про те, що крізь століття росіяни залишаються народом, якому чужі європейські цінності, промови В. Зеленського – це розвінчання міфів так званих росіян (зокрема – про українців як «братський народ»), бо ж насправді «ми» й «вони» – це «різні всесвіти», як висловився Президент. Але Європа (байдужа і частково корумпована Європа, у якій росія вирощувала і підгодовувала «путінферштейнерів» – тобто *розуміючих путіна* – на зразок, Шрьодера, Меркель, Орбана, як і інших) і весь світ, на жаль, занадто довго вірили «чужій пропаганді та російським міфам про Україну».

Оцінюючи, зрештою, вплив воюючої з рашистами України на Європу, Президент зауважував, що у недавньому минулому, піднявшись на «дві революції – 2004-го і 2014-го», ми зупинили не лише «розгортання диктатури в Україні», а «насправді захистили демократію не лише для нашого народу, а й для всіх народів нашого регіону, які хочуть вільно обирати майбутнє, без будь-якого примусу – внутрішнього й зовнішнього». Нині ж «ми» – «об'єднали Європу», «об'єднали країни Європейського Союзу вже на новому рівні. Вищому, ніж формальний. Вищому, ніж міждержавний. На рівні

звичайних людей». Наголошуючи досвід і роль України в Європі, Президент не одноразово повторював, що ми «робимо для захисту свободи на Європейському континенті стільки, скільки іншим народам не випадало зробити» за всю історію.

Оцінюючи перспективи української нації, наш лідер впевнено заявляє: «Ми вже думаємо про майбутнє», про відбудову економіки, про повернення до життя наших міст і сіл, про повернення наших людей у рідні місця (біженців, депортованих, внутрішньо переселених). А щодо росіян, то, думаю, пророчо звучать слова В. Зеленського: їм «не буде жодного тихого місця на цій землі. Окрім могили», бо «Ми. Не. Пробачимо. ... І Бог не пробачить. ... І замість Прощеного буде Судний день».

...Велике уміння – все назвати своїми іменами. Ще більше уміння – зробити це своєчасно! В. Зеленський – зміг. Європі і світу уже не вдасться *заперечувати* нас, українців (як це було 100 чи 200 років назад), не брати нас до уваги. Ми назавжди емансипувалися від Росії. Голос української нації чують на планеті (про що по-своєму свідчить і американська програма ленд-лізу, і діяльність Ромштайна, і потужна підтримка нас не лише такими державами-лідерами, як Велика Британія і США, але й значно меншими (балтійськими) і навіть такими маленькими, як Люксембург. Утім, наголошу, нас почали чути лише після того, як сильні світу цього почули українського лідера. Крім того, нашому «ми», безумовно, додала міцності і ваги **єдність** частини патріотичної еліти з народом (тієї частини еліти, яка не втекла до Лондона, Монако чи Москви, не запламувала себе колабораціонізмом). Іде процес очищення від російських посіпак і вдаваних лідерів, які, попри демонстрацію політичного безсилля і моралі торгашів з добре розвинутими у попередній час хапальними рефлексами, знову рветься до влади, на президентську посаду.

...Попереду на Президента, на націю, на нас з вами чекає багато роботи... Але ж пам'ятаймо, що «наш бренд – сміливість»!